

Hvordan kunstig intelligens redefinerer sårbarheten på arbeidsmarkedet i Europa

PATHS2INCLUDE

KI-skiftet: nye risikoer for arbeidsstyrken

Innføring av KI er i ferd med å forandre arbeidsmarkedet i EU. Mens tradisjonelle sårbarheter vedvarer, særlig for innvandrere og personer med lav utdanning, introduserer KI en ny for tilpasningsrisiko.

Denne risikoen berører rundt 14 % av arbeidsstyrken i EU – spesielt arbeidstakere i yrkes som er usårbare for KI-drevet automatisering, og som per i dag mangler den digitale kompetansen som kreves for å tilpasse seg.

Viktige funn:

- Overlappende risikoer: Dagens og fremtidige risikoer overlapper i stor grad for kvinner og arbeidstakere mot slutten av karrieren.
- **Den nye sårbarheten:** KI-relatert risiko oppstår også i grupper som tradisjonelt ikke har blitt sett på som sårbare – særlig blant arbeidstakere med tertiær utdanning.

Høy tilpasningsrisiko = høy KI-eksponering (kognitive/mellommenneskelige oppgaver) + lav bruk av digitale verktøy.

Metode

Klassifisering av arbeidsstyrken

- Yrkesaktive er kategorisert etter eksponering for KI og deres nåværende digitale kompetanse.
- Den mest kritiske gruppen er «høy tilpasningsrisiko».

KI-gruppe for tilpasningsevne	Høy tilpasningsrisiko	Teknologisk klar		Ingen behov for tilpasning
		Eksponert for KI	Ikke eksponert for KI	
KI-eksponering	Høy	Høy	Lav	Lav
Bruk av digitale enheter	Lav	Høy	Høy	Lav
Typiske yrker	• Undervisningspersoner • Selgere • Juridiske, sosiale og kulturelle fagpersoner	• Fagpersoner innen informasjons- og kommunikasjonsteknologi • Kontor- og administrasjon • Fagpersoner innen næringsliv og administrasjon	• Fagpersoner innen vitenskap og ingeniørfag • Fagpersoner innen naturvitenskap og ingeniørfag • Helsepersonell	• Renholdere og hjelpere, • Arbeidere innen jordbruk, skogbruk og fiske • Bygningsarbeidere og arbeidere innen beslektede håndverksyrker
Andel av arbeidsstyrken i EU	14%	34%	12%	40%

Kilde: Egen utarbeidelse basert på data fra EU-LFS 2022.

Hvem er mest utsatt?

Risikoen for at KI-tilpasning skaper nye sårbarhetsmønstre. Den rammer kvinner og arbeidstakere i slutten av karrieren uforholdsmessig mye, samtidig som den medfører høy risiko for yrkesaktive med tertiær utdanning – en gruppe som historisk sett ikke har vært ansett som sårbar.

Tabell 1. Tabellen presenterer andelen av sosioøkonomiske grupper blant (a) ulike arbeidsmarkedsstatuser og (b) risiko for KI blant 25–64-åringer i EU i 2022.

(a)				(b)
Gruppe	Alle	Ansatte	Sårbarhet på arbeidsmarkedet (undersysselsatt/inaktiv/arbeidsle dig)	AI Tilpasningsevne Risiko
Tertiær utdanning	37%	41%	26%	47%
Kvinner	50%	47%	58%	59%
25–34 år	23%	24%	23%	22%
35–54 år	52%	56%	42%	56%
55–64 år	25%	20%	36%	22%
Migranter	16%	15%	20%	14%
Foreldre	20%	22%	17%	22%
Hele populasjonen	100%	79%	28%	14%

Merk: Landene har lik vektning.

Kilde: Egen utarbeidelse basert på EU-LFS 2022. Tolkning: (a) I EUs befolkning i alderen 25–64 år i 2022 var 50 % kvinner. Blant alle ansatte var 47 % kvinner, mens 58 % av alle personer med nedsatt arbeidsevne var kvinner. (b) Blant alle ansatte med høy risiko for AI-eksponering, var 59 % kvinner.

Anbefalinger

Politikkutformingen må endres for å sikre et robust arbeidsmarked i EU:

- **Målrettet digital kompetanseheving:** Prioriter yrkesspesifikk opplæring for arbeidstakere (f.eks. lærere, selgere) som har høy eksponering for KI og som mangler digitale verktøy.
- **Støtte arbeidstakere i slutten av karrieren:** Etablere målrettede opplæringsprogrammer som støtter eldre arbeidstakere i å mestre KI-relaterte endringer i arbeidsoppgavene.
- **Utvide målgruppen:** Tiltak må omfatte flere enn de tradisjonelt sårbare gruppene ved å inkludere arbeidstakere med tertiær utdanning, som i dag står overfor betydelig tilpasningsrisiko til tross for høy formell kompetanse.

PATHS2INCLUDE er et 3-årig forskningsprosjekt finansiert av Horizon Europe som undersøker de flerdimensjonale aspektene ved diskriminering, tiltak som kan redusere ulikheter og fremme sosial inkludering i europeiske arbeidsmarkeder, og risiko for sårbarhet som kan oppstå i fremtidens arbeidsliv. Forskingen fokuserer på tre viktige arbeidsmarkedsprosesser: rekruttering, karriereveier og tidlig avgang fra arbeidslivet, med særlig vekt på arbeidsmarkedsdeltakelse i skjæringspunktet mellom kjønn, etnisitet, alder, helse, nedsatt funksjonsevne og omsorgsansvar.

Finansiert av EU. Meninger som kommer til uttrykk, er imidlertid kun forfatterens/forfatterens egne og gjenspeiler ikke nødvendigvis Den europeiske unions synspunkter. Verken EU eller den bevilgende myndighet kan holdes ansvarlig for dem.